HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

למאי אתא. הלא אף הם בכלל הנתחים דבשלמא הראש דרשין ליה בשחיטת חולין (דף כז.) דאיצטריך לפי שנאמר והפשיט וערכו אין לי בכלל עריכה אלא נתחים שהן בכלל הפשט מניין לרבות הראש שכבר הותז בשחיטה ולא היה בשעת הפשט ת"ל את הראש אלא פדר בכלל המופשטים הוא ולמאי כתביה: **דרך כבוד.** לפי שבית השחיטה מלוכלך בדם הראש: **מתני' חדשים לקטורת.** (א) מי שלא זכה לקטורת מימיו ובגמ' מפרש מאי שנא חדשים וכך היו מכריזין קול בעזרה: **גמ' מפני שמעשרת.** לפיכך לא היו מניחין אותו לשנות: **והא לחיב וגליל על מזבחך.** בהוא קרא גופיה: **הא לא שביחא.** (ב) ומסתברא דכי כתיב עושר אדלא שביחא דאם לא כן נמצאו הכל עשירים: **דמורי.** שמורה הוראות בישראל: **אליבא דהילכתא.** להורות כדת והלכה: **שזכה בו שחרית.** אים (ג) אים שזכה בעבודה: **כי תניא הכיא בקטורת.** לפי שלא שנה אדם בה: **הואיל ומשמרות מתחדשות.** ומשמר שעבד שחרית אינו עובד בין הערבים: **ולמאי דסליק אדעתין.** שהיו מפייסין בין הערבים נפישי להו פייסות: **אולהו מלפרא** (ד). ושם מפייסין מי יזכה לשל שחרית ומי לשל בין הערבים: **הוא מעלה** (ה) **לגבי המזבח.** אותו אים שזכה בו להוליכו לכבש חוזר ומעלהו לאחר זמן למזבח. וכשהיו מוליכין אותו מניחין אותו ממליו של כבש למטה כדי שלא יצטרך להוליכו כל הכבש והולך ועולה בכבש וכשמגיע למקום שהאיברים שם נוטלן והכי תנן במסכת שקלים (פ"ח מ"ח) איברי תמיד ניתנין מחצי כבש ולמטה במזרח: **לאו אורח ארעא.** למיתחזי כמאן דטריח ליה מילתא: **לא ר"א בן יעקב אים ליה דר' יהודה.** דאחר לא היה פייס למחתה ונותן ראב"י פייס למחתה תחת פייס מן הכבש ולמזבח: דלא

יהודה מחוקקי. יש מקשה אחאי לא מייתי מדכתיב בתורה דכתיב לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו (בראשית מט) וי"ל דהתם בברכה הוא דכתיב אבל מהאי קרא מייתי שכן היה שביהודה יש מחוקקים: **אלא** כהן שזכה בו שחרית זוכה בו ערבית. תימה לי והא ע"כ היה צריך להפיס ערבית בשביל סידור שני גזירין שאותם של בוקר היו בכהן הזוכה בתרומת הדשן ושני כהנים זוכין בהן בערב ואין לתרץ דמודה הוא דבשבילם מפייסין לערב ולא אתא לאשמועינן אלא דבהך עבודות שיש דוגמתן בבקר לא היו מפייסין דאם כן כי פריך בסמוך ולמאי דס"ד מעיקרא נפישי להו פייסות לר' יוחנן לרשב"י נמי תיקשי כיון דמפייסי בערב בשביל שני גזירי עצים א"כ נפישי להו פייסות ודוחק הוא לומר דהנך תרי מדשן מזבח הפנימי ומנורה שהיו בפיים של תמיד השחר ולא היו בערב הם היו זוכין בגזירין בערב נמצא שלא היו צריכין להפיס בשביל הגזירין לערב כי דוחק הוא לבדות דבר זה מדעתינו אלא נראה לרבי יוחנן פשיטא ליה דמלפרא מפיסין נמי על שני גזירין של בין הערבים כיון דאותו פיים שמפיסין לתמיד השחר מהני נמי לבין הערבים סברא הוא שיפיסו אז כמו כן לצורך גזירין של בין הערבים והא דלא תשיב להו בתמני' בפיים השני י"ל דלא תשיב אלא י"ג כהנים הזוכין בו בפיים השני לצורך תמיד של שחר אבל למאי דס"ד מעיקרא דלכל עבודה של בין הערבים מחרין ומפיסין הוה ס"ד שבערב מפיס לו דאמאי מפיסין לו שחרית כיון דלא מהני פיים דשחרית לשל בין הערבים מידי ועוד ליתנא דברייתא דקתני כך מפייסין לו ערבית משמע שבערב מפייסין ולא"כ נפישי להו פייסות:

והתניא כדרך שמפייסין לו שחרית. פי' והכא לא מצי לשנויי בקטורת מדקתני לו לשון זכר אלמא לתמיד קאמר דאי בקטורת הוה ליה למיתני לה לשון נקבה: **דתנן** ראב"י אומר המעלה איברים כו'. דתנן גרסינן משנה היא בתמיד פ"ה [מ"ג] (דף לג:) ולעיל בפ"ק (דף יד:) דפריך

המעלה איברים לכבש הוא מעלה אותן למזבח במאי קמיפלגי מר סבר [5]**ברב עם הדרת מלך ומר סבר מקום שכינה לאו אורח ארעא אמר רבא לא רבי אליעזר בן יעקב אית ליה דרבי יהודה** [7]**ולא רבי יהודה אית ליה דרבי אליעזר בן יעקב דא"כ בצרו להו פייסות ואי משכחת תנא דתני חמש**

ההוא

[1]יורו משפטיך ליעקב יששכר דכתב [3](ובני) יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל ואימא יהודה נמי דכתיב [4]יהודה מחוקקי אסוקי שמעתא אליבא דהילכתא קאמינא א"ר יוחנן [7]אין מפייסין על תמיד של בין הערבים אלא כהן שזכה בו בשחרית זוכה בו ערבית מיתיבי כשם שמפייסין שחרית כך מפייסין בין הערבים כי תניא ההיא בקטורת והתניא כשם שמפייסין לו שחרית כך מפייסין לו ערבית אימא לה והתניא כשם שמפייסין לו שחרית כך מפייסין לו ערבית וכשם שמפייסין לה שחרית כך מפייסין לה ערבית אמר רב שמואל בר רב יצחק הכא [8]בשבת עסקינן הואיל ומשמרות מתחדשות ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא נפישי להו פייסות [9]מייתי כולהו מצפרא אתו דזכי ביה שחרית זכי דזכי בערבית זכי: הרביעי חדשים עם ישנים וכו': מתניתין דלא כרבי אליעזר בן יעקב דתנן [6]רבי אליעזר בן יעקב אומר המעלה איברים לכבש הוא מעלה אותן למזבח במאי קמיפלגי מר סבר מקום שכינה לאו אורח ארעא אמר רבא לא רבי אליעזר בן יעקב דא"כ בצרו להו פייסות ואי משכחת תנא דתני חמש

[1]כיצד היה עושה [א]נותן את הפדר אבית השחיטה ומעלהו וזה הוא דרך כבוד של מעלה: **מתני'** [2]הפיים השלישי חדשים לקטרת באו והפיסו [3]והרביעי חדשים עם ישנים מי מעלה אברים מן הכבש למזבח: **גמ'** תנא מעולם לא שנה אדם בה מ"ט א"ר חנינא מפני שמעשרת א"ל רב פפא לאביי מ"ט אילימא משום דכתיב [1]ישימו קטורה באפך וכתיב בתריה [2]ברך ה' חילו אי הכי עולה נמי הכתיב [1]וכליל על מזבחך א"ל הא שביחא והא לא שביחא אמר רבא לא משכחת צורבא מרבנן דמורי אלא דאתי משבט לוי או משבט יששכר לוי דכתיב [1]יורו משפטיך ליעקב יששכר דכתב [3](ובני) יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל ואימא יהודה נמי דכתיב [4]יהודה מחוקקי אסוקי שמעתא אליבא דהילכתא קאמינא א"ר יוחנן [7]אין מפייסין על תמיד של בין הערבים אלא כהן שזכה בו בשחרית זוכה בו ערבית מיתיבי כשם שמפייסין לתמיד השחר מהני נמי לבין הערבים סברא הוא שיפיסו אז כמו כן לצורך גזירין של בין הערבים והא דלא תשיב להו בתמני' בפיים השני י"ל דלא תשיב אלא י"ג כהנים הזוכין בו בפיים השני לצורך תמיד של שחר אבל למאי דס"ד מעיקרא דלכל עבודה של בין הערבים מחרין ומפיסין הוה ס"ד שבערב מפיס לו דאמאי מפיסין לו שחרית כיון דלא מהני פיים דשחרית לשל בין הערבים מידי ועוד ליתנא דברייתא דקתני כך מפייסין לו ערבית משמע שבערב מפייסין ולא"כ נפישי להו פייסות:

והתניא כדרך שמפייסין לו שחרית. פי' והכא לא מצי לשנויי בקטורת מדקתני לו לשון זכר אלמא לתמיד קאמר דאי בקטורת הוה ליה למיתני לה לשון נקבה: **דתנן** ראב"י אומר המעלה איברים כו'. דתנן גרסינן משנה היא בתמיד פ"ה [מ"ג] (דף לג:) ולעיל בפ"ק (דף יד:) דפריך

סתמא דתמיד אדיומא ומשני מאן תנא יומא ר"ש אים המלפה היא משום דאשכחן דפליג אחדא סתמא דתמיד דתניא ר"ש אים המלפה משנה בתמיד לא הוה מצי למימר רשב"י הוא דפליג הכא אסתמא דתמיד דקא תני בריש הרביעי חדשים עם ישנים מי מעלה איברים מכבש למזבח והדר קתני רשב"י אומר המעלה איברים וכו' דהא אסתמא דיומא נמי פליג דבמתניתין נמי קתני הרביעי מי מעלה איברים ואוקמה דלא כרשב"י ואע"ג דאיכא נמי סתמא דמתני' כרשב"י דקתני תמיד קרב בתשעה ופרש"י דסתמא כרשב"י אין נראה לפרש כן דא"כ ה"ל להש"ס לאקשויי ריש רבנן וסיפא רשב"י ולישני אין ריש רבנן וסיפא רשב"י ונהי דמריש דריש דקתני י"ג כהנים זוכין בו לא קשיא לן לדרבנן הוו להו י"ד עם המעלה איברים מכבש למזבח וא"כ תקשי ריש וסיפא רשב"י ומיליעתא דרבנן דההיא איכא לשנויי דאתיא אפילו כרבנן ולא קא תשיב אלא י"ג כהנים הזוכין בפיים השני אבל מעלה איברים מכבש למזבח ההוא פיים רביעי בתפי נפשיה הוא מיהו הא קשיא ריש רבנן וסיפא רשב"י כדפרישית ונראה דתמיד קרב בט' לא הויא סתמא כרשב"י אלא משום דבעי למימר לא פחות ולא יותר קאמר ליכא למ"ד שיהא תמיד קרב בפחות מט' אבל י' לא הוי כל שעתא דזימנין דבהעלאת איברים מכבש למזבח זכה אחד מהנך שזכו להוליך לכבש אבל בגיר מט' לא הוו ובחג בגיר מי' לא הוו וכן כולם אבל אין לפרש דלא קא תשיב אלא הולכת איברים לכבש דהא קא תשיב נמי לגזחית מים ובזיכין וגזירין מיהו מצי למימר דלא קא תשיב אלא תחילת הולכות בין לאיברים בין לגזחית מים בין בזיכין אבל

גמר הולכת איברים מכבש למזבח לא קא תשיב ולאשון נראה יותר:

מקום שכינה לאו אורח ארעא. אפילו רשב"י דקסבר הכא דלאו אורח ארעא נראה דמודה הוא בההיא דתמיד [נשחט] (דף סד.) בערב ומפרש בגמרא טעמא משום ברוב עם הדרת מלך דהתם לא שייך למימר לאו אורח ארעא שהרי כשהיה נותנה לחבירו לא היה הולך לו אלא חוזר ומקבל ומוסיף וחוזר ומקבל ומוסיף שהרי רוב פסחים היה להם אבל היכא שמוליך עד לכבש והולך לו ההוא ודאי לאו אורח ארעא: **ואי** משכחת תנא דתני חמש בו'. תימה לי לימא דההוא תנא סבירא ליה דחוזרין ומפיסין לתמיד של בין הערבים בערב דהשתא איכא ה' פייסות וי"ל דה"ק אי משכחת תנא דתני חמש בשחרית אי נמי י"ל אי קסבר דחוזרין ומפיסין לתמיד של בין הערבים אף על גב דהפיסו לתמיד של שחר אח"כ היו חוזרין ומפיסין נמי להקטרת של בין הערבים ונפישי להו פייסות טפי מחמשה:

היה

דר' אליעזר דאמר לא היה פיים לאיברים להעלותם מן הכבש למזבח אלא אומר היה להן פיים בפני עצמו, ומחתה לא היה לה פיים. שאם יש אחד מהן שאומר לא היה פיים למחתה ולא לאברים שעל הכבש לא תמצא אלא שלש פייסות. ואם תמצא תנא ששנה ה' פייסות ואומר היה פיים למחתה ופיים לאיברין שעל גבי הכבש, אותו התנא חולק על ר' יהודה ועל ר' אליעזר בן יעקב, שזה אומר לא היה פיים למחתה, וזה אומר לא היה פיים לאברים שעל הכבש.

מסורת הש"ס

א) [מולין מז:], ב) [ל"ל ומבנין], ג) תמיד לב:, ד) [לעיל כה:], ה) בס"ת: אותו,

תורה אור השלם

1. יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל ישימו קטורה באפך וכליל על מזבחך: דברים לג י
2. ברך יי חילו ופעל ידיו תרצה מחץ מתנים קמיו ומשנאיו מן יקומון:
דברים לג יא
3. ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל ראשיהם מאתים וכל אחיהם על פיהם:
דברי הימים א יב לג
4. לי גלעד ולי מנשה ואפרים מעוז ראשי יהודה מחוקקי:
תהלים ס ט
5. ברב עם הדרת מלך ובאפס לאם מחתת רזון: משלי יד כח

גליון הש"ם

רש"י ד"ה הא לא שביחא ומסתברא כו'. עי' מנחות נ. תד"ה לא שכיח מצומר דלא ס"ל כרש"י אלא כדברי תוספות ישנים כאן:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה חדשים לקטורת כך היו מכריזין קול בעזרה כלומר מי שלא זכה לקטורת כו' מ"ש חדשים הס"ד: (ב) ד"ה מולהו מלפרא אתו. ושם מפייסין: (ג) ד"ה הוא מעלה אותן לגבי המזבח:

מוסף רש"י

דרך כבוד. שכשמקריב הראש מופה הפדר על מקום חתך מפני שמגולגל בדם (חולין כז:).

תוס' ישנים

עולה נמי הכתיב בה כליל. פר"ח דכתיב בשמואל (ש"א ז, ט) ויקח טלה חלב אחד ויעלהו עולה כליל כו'. עולה נמי הכתיב בה כליל. פירוש א"כ יפיסו עליה בחדשים. ומשני דהא שכיחא (ויקלו) וכקומות כל אחד ואחד להתנדב עולה ולהביא, אבל קטורת אין יכולין להתנדב אלא אותה של ליכור. ובקומוכות פיים עולה שכיחא ואין הכל רואין להתעבר, ולדבריו קא פריך עולה אמאי לא מעברת, ואין זה טעם מפורש כל כך, כי אמר לא יתעברו ביון שיש בה כליל כמו בקטורת. **הכתיב יהודה מחוקקי.** הכי נמי הוי מצי לאתויי מחוקק מבין רגליו [בראשית מט, ז]. ת"ל הוי מצי [למימר דההוא קרא מייירי בנביא ולא הגולה שבאו מדוד כדדרשינן בסנהדרין (ה, ב) ודוד נמי מלוי קאמר [שבא ממרים כדאמרינן בסוטה (יא, ב)]. **[אלא כהן שזכה בו שחרית יזכה בו ערבית**

כו'. וש"ת ושני גזירי עצים] שהיה ערבית בשני הכשים כדתנן בפיקין [לקמן ע"ב] ושחרית לא היה אלא בכהן אחד כדאמרינן [לעיל כב, ב] מי שזכה בתרומת הדשן היה זוכה בשני כו', י"ל שכהן שהיה זוכה בו שחרית זוכה בו ערבית והיה אומר לכהן שעמו זכה עמי בשני כו'. **הכא בשבת עסקינן** כו'. וסולהו שיעוי לא צריכי כיון דבשבת מייירי, והוי כמו אלא. **מיהא אתו מצפרא.** ות"ת ולמאי דאמיקינא לא ניחא אם לא תפרש לאחי כולהו מצפרא, כי בקטורת לא היה פיים אלא כהן (אחד) הזוכה בה שחרית היה זוכה בה ערבית. ה"ר יוסף. **הרביעי מי מעלה** כו'. דקטורת קודש לאברים כדאמרינן לקמן בפ"ג [לג, ב] מקרב. **ומר סבר מקום שכינה לאו אורח ארעא.** שיעוא זה העבודה ולך לו ויעשה אחר, אבל ודאי כולי עלמא מודו שהיו מביאין האברים על הכבש כשמלאוס, כמו שמפורש בנמסכת תמיד [פ"ד] וכנכונה דוכתי.

עין משפט נר מצוה

כמ א מיי' פ"ו מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ה והלכה יא:
ל ב מיי' פ"ד מהלכות תמידין הלכה ז:
לא ג ד שם הלכה ח:
לב ה שם הלכה ט:
לג ו שם הלכה ח:

רבינו חננאל

נותן הפדר שהוא החלב על בית השחיטה כדי לכסות בו טינוף הדם שעל בית השחיטה. וזהו דרך כבוד של מעלה. **הפיים השלישי חדשים לקטרת.** ירושלמי מעשה באחד שיבשה דרעו ולא הניחה, לקיים מה שנאמר ישימו קטורה באפך וכליל על מזבחך ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה. מיכן אמרו שני כהנים מתברכין בכל פעם, החותה ומכניס במחתה והמקטיר. **תנא** מעולם לא שנה אדם בה משום שמעשרת מי שכבר הקטיר. לפיכך היו אומרים חדשים לקטרת. עולה, אע"ג דכתיב בה כליל בנביאים, שנאמר ויקח שמואל טלה חלב אחד ויעלה עולה כליל לה' ויזעק שמואל אל ה' כו', שכיחא, הקטרת לא שכיחא. **אמר רבא** לא משכחת חכם שמורה אלא אי מלוי, דכתיב יורו משפטיך ליעקב. אי מיששכר, דכתיב ובני יששכר יודעי בינה לעתים. אבל שבט יהודה אע"ג דכתיב יהודה [מחוקקן], שמועה אליבא דהלכתא לא סלקא להו. א"ר יוחנן אין מפיסין על תמיד של בין הערבים אלא מי שזכה בו שחרית הוא יזכה בו ערבית. ומוחבינן עליה והתניא כשם שמפיסין לו. כלומר, לתמיד שחרית, כך מפיסין לו ערבית. ושנינן בשבת הואיל ומשמרות מתחדשות, כדתנא ק) דבי שמואל משמר היוצא עושה תמיד של שחר ומוספין, והנכנס עושה תמיד של בין הערבים והבזיכין כו'. וכיון שמתחלפין צריכין להפיס. הקטרת מפיסין לה בשחרית ובין הערבים. **ולמאי** דסליק אדעתין כי מפיסין בזה ובזה ודלא כר' יוחנן, נפישו להו פייסות, ואנן לא תנן אלא ד' פייסות בלבד. ופרקינן בקיבוץ אחד. היינו אומרים שמפיסין לזה ולזה. **הפיים הרביעי מי מעלה אברים מן הכבש למזבח.** דלא כר' אליעזר בן יעקב דתני בתמיד פרק (ח) [ה] המעלה אברים לכבש הוא מעלן ע"ג המזבח, ולא היה להם פיים בפני עצמן. א"כ לר' אליעזר בן יעקב חסרו הפייסות ואינם אלא שלשה. ואמרינן אית ליה פיים אחד למחתה. והא"ר יהודה תני לא היה פיים למחתה, אלא כהן שזכה בקטרת אומר לזה שעמו זכה עמי במחתה. אמר רבא ר' אליעזר לית ליה הא דר' יהודה אומר לא היה פיים למחתה אלא פליג עליה ואמר אית ליה פיים למחתה בפני עצמה. ולא ר' יהודה אית ליה הא

ק) לפנינו בגמ' ליתא כאן רק הוא בסוטה דף נו ע"ב.